

Fanatisme

Af Lawrence J. Bendit

(oversat af Niels Brønsted)

Fra »Self Knowledge – a Yoga for the West«

Oversættelse i Teosofia, november 1986

Fanatisme repræsenterer en manglende balance af den art, en yogi vil prøve at råde bod på. Det vil være nyttigt for ham at huske sindets skabende kraft og dets evne til at projicere sit indhold uden for sig selv. I virkeligheden er projektion ikke et sjældent eller usædvanligt fænomen. Tværtimod, vores daglige tilværelse på det mentale plant afhænger af den. Hvis vi ikke projicerede noget af os ud i den omgivende verden, ville vi være afskåret fra den og intet opfatte. Denne form for projektion er det, vi kalder opmærksomhed. Hvis vi ikke er opmærksomme på en ting, er vi ikke bevidste om den, selvom den registreres et eller andet sted i det ubevidste sind.

Normal opmærksomhed eller projektion er derfor en sund ting. Problemet opstår, når vi projicerer fra det ubevidste. Da afspejler vi begær og aversioner i verden omkring os, som vi måske ikke tør indrømme over for os selv, at vi har: vores angst, vores had, vores lidenskabelige begær og så videre. Da tror vi, at de mennesker, vi omgås, personificerer disse ting. Vi skaber et fantasibillede af verden farvet af vores egne fortrængte følelser. I ekstreme tilfælde får vi direkte paranoia eller forfølgelsesvanvid.

En ukritisk holdning til alting kan naturligvis godt være rent negativ, men kritik farvet af ønsketænkning, hvad enten den er for eller imod en ting, har en helt anden karakter end skelneevnen. Sidstnævnte er i sandhed enhver videnskabsmands ideal, selvom han ikke opnår den. Den er også en af yogiens kvalifikationer. I sanskrit kaldes den viveka og følger efter dens emotionelle genpart vairagya eller følelsesmæssig objektivitet.

Det, der sker, når vi projicerer følelsesladede idéer ud i omgivelserne, er, at vi får et fordrejet billede af forholdene: man ser »som i et mørkt glas« og ikke »ansigt til ansigt«. Hvis man hertil føjer stærke bevidste, emotionelle fordomme, forsvinder den sidste rest af objektivitet. Individet bliver forskruet eller fanatisk med hensyn til enten et generelt emne som »renhed« eller »grusomhed« eller en egenskab, der er god i sig selv, men nu bliver overdrevet ud over alle grænser. Ren føde er utvivlsomt en god ting, men den kan blive en besættelse. Det kan modstand mod grusomhed også, og den kan føre til, at man ser grusomhed, hvor der ingen er.

Hvis man analyserer grundene til en sådan overdrivelse, opdager man, at mens et afbalanceret syn på disse ting er karakteristisk for den sande yogi, viser fanatisme, at der i en persons ubevidste er noget, som forvrænger hans/hendes livsholdning.

Renhedsfanatikeren har uvægerligt en fornemmelse af skyld eller skam — som regel på det seksuelle område, idet sex ikke betragtes som en helt naturlig funktion, der kun er »uren«, når den tages ud af sin oprindelige sfære. Den forkerte form for antigrusombed må før eller senere erkendes som latent grusomhed i én selv, hvorefter man stadig modsætter sig en sådan opførsel, men uden aggression og derfor mere effektivt.

Det er klogt af ethvert alvorligt søgende menneske at være opmærksom på muligheden af ubevidste fordomme, hvad enten de er mod kommunister eller kapitalister, katolikker eller hedninge, læger eller naturhelbredere, og på utallige andre områder. Hvis den søgende er emotionelt involveret i nogle af disse ting, er han ikke klar indeni sig selv og har derfor brug for yderligere selv-undersøgelse. I virkeligheden kan man sige, at sådanne stresspunkter optræder i én uendelighed igennem hele tilværelsen, og hvis man er så ubesindig at føle, at man er helt fri af dem, er det klogt at være på udkig efter den næste og ikke blive skuffet, når den »klare« følelse forsvinder i den næste overskyede periode.